

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 22 grudnia 2022 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Polityka społeczna – Ochrona bezpieczeństwa i zdrowia pracowników – Dyrektywa 90/270/EWG – Artykuł 9 ust. 3 – Praca z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe – Ochrona oczu i wzroku pracowników – Specjalne akcesoria korekcyjne – Okulary – Nabycie przez pracownika – Zasady pokrycia kosztów przez pracodawcę

W sprawie C-392/21

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Curtea de Apel Cluj (sąd apelacyjny w Klużu, Rumunia) postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 24 czerwca 2021 r., w postępowaniu:

TJ

przeciwko

Inspectoratul General pentru Imigrări,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: A. Prechal, prezes izby, M.L. Arastey Sahún (sprawozdawczyni), F. Biltgen, N. Wahl i J. Passer, sędziowie,

rzecznik generalna: T. Ćapeta,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu TJ – I. Kis, avocat,
- w imieniu Inspectoratul General pentru Imigrări –M.-G. Crețu, C. Vasilache i S.-I. Voicu, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: rumuński.

- w imieniu rządu rumuńskiego – E. Gane, w charakterze pełnomocnika, którą wspierała L. Bațagoi, doradczyni,
 - w imieniu rządu włoskiego – G. Palmieri, w charakterze pełnomocnika, którą wspierał P. Garofoli, avvocato dello Stato,
 - w imieniu Komisji Europejskiej – A. Armenia i D. Recchia, w charakterze pełnomocników,
- po zapoznaniu się z opinią rzecznik generalnej na posiedzeniu w dniu 14 lipca 2022 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 9 dyrektywy Rady 90/270/EWG z dnia 29 maja 1990 r. w sprawie minimalnych wymagań w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przy pracy z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe (piąta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz.U. 1990, L 156, s. 14).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy TJ a Inspectoratul General pentru Imigrări (generalnym inspektoratem ds. imigracji, Rumunia) (zwanym dalej „generalnym inspektoratem”) w przedmiocie nieuwzględnienia przez generalny inspektorat wniosku TJ o zwrot kosztów związanych z nabyciem przez niego okularów.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 89/391/EWG

- 3 Artykuł 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz.U. 1989, L 183, s. 1), zmienionej rozporządzeniem (WE) nr 1137/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 października 2008 r. (Dz.U. 2008, L 311, s. 1), ma następujące brzmienie:
„Rada, stanowiąc na wniosek Komisji na podstawie art. [153 TFUE], przyjmuje szczegółowe dyrektywy, między innymi w dziedzinach wymienionych w załączniku”.

Dyrektywa 90/270

- 4 Motyw czwarty dyrektywy 90/270 ma następujące brzmienie:
„zgodność z minimalnymi wymaganiami przewidzianymi w celu zapewnienia lepszego poziomu bezpieczeństwa na stanowiskach pracy z monitorami ekranowymi jest istotna dla zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników”.

- 5 Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Przedmiot”, przewiduje w ust. 1:
„Niniejsza dyrektywa, która jest piątą dyrektywą szczegółową w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG, ustanawia minimalne wymagania w zakresie bezpieczeństwa i zdrowia przy pracy z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe zdefiniowanymi w art. 2”.
- 6 Zgodnie z art. 9 wspomnianej dyrektywy, zatytułowanym „Ochrona oczu i wzroku pracowników”:
„1. Pracownicy są uprawnieni do odpowiedniego badania oczu i wzroku, przeprowadzanego przez osoby o niezbędnych kwalifikacjach:
- przed przystąpieniem do pracy z monitorem ekranowym,
 - następnie w regularnych odstępach czasu,
- i
- w przypadku wystąpienia zaburzeń wzroku, które mogą być spowodowane pracą z monitorem ekranowym.
2. Pracownicy są uprawnieni do badania okulistycznego, jeżeli w wyniku badania określonego w ust. 1 okaże się to konieczne.
3. Pracownik musi otrzymać specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [otrzymać specjalne akcesoria korekcyjne], odpowiednie do rodzaju pracy, jeżeli w wyniku badania określone[go] w ust. 1 lub badania określone[go] w ust. 2 okaże się to konieczne i kiedy nie mogą zostać użyte zwykłe okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [zwykłe akcesoria korekcyjne].
4. Środki podjęte na mocy niniejszego artykułu nie mogą w żadnym razie dodatkowo obciążać finansowo pracownika.
5. Ochrona oczu i wzroku pracowników może być zapewniona w ramach państwowego systemu opieki zdrowotnej”.

Prawo rumuńskie

- 7 Artykuł 7 lit. i) Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice (ustawy ramowej nr 153/2017 w sprawie wynagrodzenia pracowników z funduszy publicznych) z dnia 28 czerwca 2017 r. (*Monitorul Oficial al României*, część I, nr 492 z dnia 28 czerwca 2017 r.) ma następujące brzmienie:
- „Do celów niniejszej ustawy stosuje się następujące definicje:
- [...]
- i) »dodatek« oznacza składnik miesięcznej pensji lub miesięcznego wynagrodzenia przyznawany w formie odsetka od pensji podstawowej, wynagrodzenia, dodatku funkcyjnego, na warunkach przewidzianych w ustawie, dla każdej kategorii pracowników”.

8 Artykuł 12 rozdziału II załącznika VI do tej ustawy, zatytułowany „Grupa zawodowa funkcji budżetowych »Obronność, porządek publiczny i bezpieczeństwo narodowe«, stanowi:

„[...]

2. Żołnierze, policjanci, urzędnicy administracji penitencjarnej o szczególnym statusie i pracownicy cywilni korzystają, w zależności od ich warunków pracy, z następujących dodatków:

[...]

b) z tytułu szkodliwych warunków pracy – dodatek do 15% wynagrodzenia podstawowego lub pensji podstawowej odpowiadający czasowi pracy wykonywanej w danych miejscach pracy;

[...]

3. Miejsca, warunki pracy i czynności oraz stawki procentowe dodatku są określane zarządzeniem głównego intendenta, w granicach przepisów rozporządzenia ustanowionego na podstawie niniejszej ustawy, na podstawie sprawozdań z ustalenia lub, w stosownych przypadkach, z opinii biegłych wydanych przez upoważnione w tym celu organy”.

9 Zgodnie z art. 12 Hotărârea Guvernului nr. 1028/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate în muncă referitoare la utilizarea echipamentelor cu ecran de vizualizare (dekretu rządu nr 1028/2006 ustanawiającego minimalne wymagania w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przy pracy z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe) z dnia 9 sierpnia 2006 r. (*Monitorul Oficial al României*, część I, nr 710 z 18 sierpnia 2006 r.):

„Pracownicy są uprawnieni do odpowiedniego badania oczu i wzroku, przeprowadzanego przez osoby o niezbędnych kwalifikacjach:

a) przed rozpoczęciem pracy przy monitorze ekranowym, w drodze badania lekarskiego na etapie rekrutacji;

b) następnie w regularnych odstępach czasu;

c) w przypadku wystąpienia zaburzeń wzroku, które mogą być spowodowane pracą przy monitorze ekranowym”.

10 Artykuł 13 dekretu rządu nr 1028/2006 stanowi:

„Pracownicy są uprawnieni do badania okulistycznego, jeżeli w wyniku badania określonego w art. 12 okaże się to konieczne”.

11 Zgodnie z art. 14 dekretu rządu nr 1028/2006:

„Jeżeli w wyniku badania określonego w art. 12 lub badania określonego w art. 13 okaże się to konieczne i kiedy nie mogą zostać użyte zwykłe akcesoria korekcyjne, pracownik musi otrzymać specjalne akcesoria korekcyjne, odpowiednie do rodzaju wykonywanej pracy”.

12 Artykuł 15 dekretu rządu nr 1028/2006 przewiduje:

„Środki podjęte na mocy art. 12–14 nie mogą w żadnym razie obciążać finansowo pracownika”.

13 Artykuł 16 dekretu rządu nr 1028/2006 stanowi:

„Ochrona oczu i wzroku pracowników może być zapewniona, w zakresie jej kosztów, w ramach państwowego systemu opieki zdrowotnej, zgodnie z obowiązującymi przepisami”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 14 TJ jest zatrudniony przez generalny inspektorat w służbach imigracyjnych okręgu Kluż (Rumunia). Wykonuje swoje zadania, pracując z urządzeniem wyposażonym w monitor ekranowy.
- 15 TJ twierdzi, że praca przy ekranie oraz inne czynniki ryzyka, takie jak migające oświetlenie, brak naturalnego światła i nadmierne obciążenie neuropsychiczne przyczyniły się do istotnego pogorszenia jego ostrości widzenia. W związku z tym musiał, zgodnie z zaleceniem lekarza specjalisty, zmienić okulary korekcyjne w celu skorygowania spadku ostrości widzenia.
- 16 Ponieważ rumuński krajowy system ubezpieczeń zdrowotnych nie przewidywał zwrotu kwoty 2629 lei rumuńskich (RON) (około 530 EUR), stanowiącej równowartość kosztu okularów korekcyjnych, na który składa się cena szkielek, oprawek i wykonania, TJ zwrócił się do generalnego inspektoratu o zwrot tej kwoty. Jego wniosek nie został uwzględniony.
- 17 TJ wniósł następnie powództwo do Tribunalul Cluj (sądu okręgowego w Klużu, Rumunia) o zasądzenie od generalnego inspektoratu zapłaty na jego rzecz wspomnianej kwoty. Sąd ten oddalił powództwo ze względu na to, że warunki uzyskania żądanego zwrotu nie zostały spełnione, ponieważ art. 14 dekretu rządu nr 1028/2006 przyznaje prawo nie do zwrotu kosztów specjalnych akcesoriów korekcyjnych, lecz jedynie do zapewnienia takich akcesoriów, jeżeli ich zastosowanie zostało uznane za konieczne.
- 18 TJ wniósł apelację od tego wyroku do Curtea de Apel Cluj (sądu apelacyjnego w Klużu, Rumunia), który jest sądem odsyłającym, żądając uchylecia owego wyroku i ponownego zbadania sprawy co do istoty.
- 19 Sąd odsyłający uważa, że aby mógł orzec w zawisłym przed nim sporze, należy dokonać wykładni pojęcia „specjalnych okularów lub szkielek kontaktowych korygujących wzrok [specjalnych akcesoriów korekcyjnych]” zawartego w art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270, które nie zostało w niej zdefiniowane. Zdaniem tego sądu pojęcie to należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono okulary korekcyjne, o ile są one niezbędne pracownikowi, którego wzrok uległ pogorszeniu w związku z jego warunkami pracy.
- 20 Sąd odsyłający zastanawia się ponadto nad kwestią, czy specjalne akcesoria korekcyjne, o których mowa w owym art. 9 ust. 3, są akcesoriami wykorzystywanymi wyłącznie w miejscu pracy, czy też mogą być używane również poza miejscem pracy. W tym względzie sąd odsyłający skłania się do uznania, że dla ustalenia, czy przepis ten znajduje zastosowanie, istotny jest jedynie fakt zastosowania specjalnych akcesoriów korekcyjnych w miejscu pracy, a kwestia, czy takie akcesoria są również używane poza miejscem pracy, jest bez znaczenia.
- 21 Co się tyczy kwestii zasad zapewnienia specjalnych akcesoriów korekcyjnych sąd odsyłający twierdzi, że choć prawdą jest, że dyrektywa 90/270 odnosi się wyraźnie jedynie do zapewnienia ich przez pracodawcę, podobny skutek zostałby osiągnięty gdyby pracodawca zwrócił

pracownikowi koszt nabycia takich akcesoriów. Takie rozwiązanie w przekonaniu sądu odsysającego miałyby również zaletę polegającą na umożliwieniu pracownikowi podjęcia w odpowiednim czasie kroków niezbędnych do skorygowania jego wzroku.

- 22 Wreszcie wspomniany sąd zastanawia się nad kwestią, czy obowiązek zapewnienia pracownikom, którzy wykazują taką potrzebę, specjalnych akcesoriów korekcyjnych, jest spełniony poprzez przyznanie dodatku do wynagrodzenia z tytułu szkodliwych warunków pracy.
- 23 W tych okolicznościach Curtea de Apel Cluj (sąd apelacyjny w Klużu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy wyrażenie »specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [specjalne akcesoria korekcyjne]«, użyte w art. 9 dyrektywy [90/270], należy interpretować w ten sposób, że nie może ono dotyczyć okularów [korekcyjnych]?
 - 2) Czy przez wyrażenie »specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [specjalne akcesoria korekcyjne]«, użyte w art. 9 dyrektywy [90/270], należy rozumieć jedynie akcesoria używane wyłącznie na stanowisku pracy lub podczas wykonywania zadań?
 - 3) Czy ustanowiony w art. 9 dyrektywy [90/270] obowiązek zapewnienia specjalnych akcesoriów korekcyjnych dotyczy wyłącznie zakupu akcesoriów korekcyjnych przez pracodawcę, czy też może być interpretowany szeroko, co oznacza, że obejmuje również sytuację, w której pracodawca pokrywa niezbędne koszty poniesione przez pracownika w celu nabycia akcesoriów korekcyjnych?
 - 4) Czy pokrycie przez pracodawcę takich kosztów w formie ogólnej podwyżki wynagrodzenia, wypłacanej w sposób ciągły z tytułu »podwyżki z tytułu uciążliwych warunków pracy«, jest zgodne z art. 9 dyrektywy [90/270]?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie dopuszczalności

- 24 Generalny inspektorat kwestionuje dopuszczalność pytań od drugiego do czwartego ze względu na to, że prawidłowe zastosowanie prawa Unii jest tak oczywiste, że nie pozostawia ono miejsca na jakiegokolwiek racjonalne wątpliwości.
- 25 W tym względzie należy przypomnieć, że – jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału – jedynie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za mające zapaść rozstrzygnięcie, należy ocena z punktu widzenia specyfiki danej sprawy zarówno konieczności uzyskania orzeczenia prejudycjalnego dla wydania przez niego wyroku, jak i znaczenia dla sprawy pytań kierowanych przez niego do Trybunału. W konsekwencji jeśli przedstawione pytania dotyczą wykładni lub ważności prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia. Wynika stąd, że pytania zadane przez sądy krajowe korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odmowa orzekania przez Trybunał w przedmiocie pytania prejudycjalnego zadanego przez sąd krajowy jest możliwa tylko wtedy, gdy okazuje się, że wykładnia, o którą się zwrócono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury

hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami co do stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na wspomniane pytanie (wyrok z dnia 24 lutego 2022 r., Viva Telecom Bulgaria, C-257/20, EU:C:2022:125, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 26 W niniejszym przypadku należy podkreślić, że jeżeli chodzi o twierdzenia dotyczące jasności przepisów dyrektywy 90/270 stanowiących przedmiot pytań od drugiego do czwartego, to nic nie zakazuje sądowi krajowemu kierowania do Trybunału pytań prejudycjalnych, na które odpowiedź, zdaniem jednej ze stron w postępowaniu głównym, nie pozostawia żadnych racjonalnych wątpliwości. Tym samym nawet jeżeli tak by było, wniosek prejudycjalny zawierający takie pytania nie staje się przez to niedopuszczalny (wyrok z dnia 24 lutego 2022 r., Viva Telecom Bulgaria, C-257/20, EU:C:2022:125, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 27 Pytania od drugiego do czwartego są zatem dopuszczalne.

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 28 Poprzez pytania pierwsze i drugie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270 należy interpretować w ten sposób, że wyrażenie »specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [specjalne akcesoria korekcyjne]« zawarte w tym przepisie obejmuje okulary korekcyjne i czy ponadto takie akcesoria muszą być wykorzystywane wyłącznie w ramach działalności zawodowej.
- 29 Zgodnie z art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270 pracownik powinien otrzymać specjalne akcesoria korekcyjne, odpowiednie do rodzaju pracy, jeżeli w wyniku określonego w jej art. 9 ust. 1 odpowiedniego badania oczu i wzroku lub określonego w art. 9 ust. 2 badania okulistycznego okaże się to konieczne i kiedy nie mogą zostać użyte zwykłe akcesoria korekcyjne.
- 30 Należy stwierdzić, że dyrektywa 90/270 nie definiuje wyrażenia »specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [specjalne akcesoria korekcyjne]« zawartego w jej art. 9 ust. 3.
- 31 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględnić nie tylko jego brzmienie, ale także jego kontekst i cel aktu prawnego, którego jest on częścią [wyrok z dnia 24 lutego 2022 r., Airhelp (Opóźnienie lotu alternatywnego), C-451/20, EU:C:2022:123, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 32 W pierwszej kolejności należy podkreślić, że dyrektywa 90/270 została przyjęta, jak wynika z jej tytułu, jako piąta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391 – która z kolei została przyjęta na podstawie art. 118 A traktatu EWG (obecnie, po zmianie, art. 153 TFUE) – mająca na celu wspieranie poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy.
- 33 W drugiej kolejności – z jej tytułu i art. 1 wynika, że dyrektywa 90/270 ma na celu ustanowienie minimalnych wymagań w zakresie bezpieczeństwa i zdrowia przy pracy z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe. Ponadto zgodnie z motywem czwartym tej dyrektywy zgodność z minimalnymi wymaganiami przewidzianymi w celu zapewnienia lepszego poziomu bezpieczeństwa na stanowiskach pracy z monitorami ekranowymi ma podstawowe znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników.

- 34 W trzeciej i ostatniej kolejności należy zauważyć, że art. 9 dyrektywy 90/270 konkretyzuje jej cel w odniesieniu do wymogu ochrony oczu i wzroku pracowników, w szczególności ich prawa do otrzymania specjalnych akcesoriów korekcyjnych odpowiednich do rodzaju ich pracy, jeżeli rezultat badania, o którym mowa w art. 9 ust. 1, lub badania, o którym mowa w art. 9 ust. 2, wskazuje na konieczność ich zastosowania.
- 35 W tym względzie należy podkreślić, że art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270 dokonuje rozróżnienia pomiędzy „zwykłymi okularami lub szklami kontaktowymi korygującymi wzrok [zwykłymi akcesoriami korekcyjnymi]” a „specjalnymi okularami lub szklami kontaktowymi korygującymi wzrok [specjalnymi akcesoriami korekcyjnymi], odpowiednimi do rodzaju pracy”, a mianowicie pracy z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe.
- 36 Co się tyczy, po pierwsze, pojęcia „okularów lub szkieł kontaktowych korygujących wzrok [akcesoriów korekcyjnych]” w rozumieniu art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270, należy stwierdzić, że pojęcie to zastąpiło pojęcie „okularów” zawarte w art. 9 akapit drugi wniosku dotyczącego dyrektywy Rady w sprawie minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przy pracy z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe (Dz.U. 1988, C 113, s. 7). Z prac przygotowawczych prowadzących do przyjęcia dyrektywy 90/270 wynika zatem, że pojęcie „okularów lub szkieł kontaktowych korygujących wzrok [akcesoriów korekcyjnych]” w rozumieniu art. 9 ust. 3 tej dyrektywy należy rozumieć szeroko, jako obejmujące nie tylko okulary, ale także inne rodzaje akcesoriów służących do korekty wzroku lub zapobiegania zaburzeniom widzenia.
- 37 Co się tyczy, po drugie, pojęcia „zwykłych okularów lub szkieł kontaktowych korygujących wzrok [zwykłych akcesoriów korekcyjnych]” w rozumieniu art. 9 ust. 3 wspomnianej dyrektywy, które odsyłają do akcesoriów niepozwalających na korektę zaburzeń widzenia ustalonych w wyniku badań, o których mowa w art. 9 ust. 1 i 2, należy stwierdzić, jak wskazała co do istoty rzecznik generalna w pkt 30 opinii, że dotyczy ono akcesoriów stosowanych poza miejscem pracy, które nie są konieczne związane z warunkami pracy. Takie akcesoria nie służą więc do korekty zaburzeń widzenia związanych z pracą i mogą nie mieć szczególnego związku z pracą z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe.
- 38 Co się tyczy, po trzecie, pojęcia „specjalnych okularów lub szkieł kontaktowych korygujących wzrok [specjalnych akcesoriów korekcyjnych], odpowiednich do rodzaju pracy” w rozumieniu art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270, należy przypomnieć z jednej strony, że pracownicy powinni otrzymać takie specjalne akcesoria korekcyjne, jeżeli zwykłe akcesoria korekcyjne nie mogą zostać wykorzystane w celu skorygowania zaburzeń widzenia stwierdzonych w następstwie badań przewidzianych w ust. 1 i 2 tego artykułu. Co za tym idzie, specjalne akcesoria korekcyjne muszą bezwzględnie służyć korekcie zaburzeń widzenia lub zapobieganiu zaburzeniom widzenia, których zwykłe akcesoria korekcyjne nie są w stanie skorygować ani którym nie są w stanie zapobiec.
- 39 Z drugiej strony specjalny charakter akcesoriów korekcyjnych zakłada, że mają one związek z pracą z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe, ponieważ służą one do korygowania zaburzeń widzenia lub zapobiegania zaburzeniom widzenia konkretnie związanym z taką pracą i stwierdzonym w następstwie badań przewidzianych w art. 9 ust. 1 i 2 tej dyrektywy.

- 40 W tym względy z wyroku z dnia 24 października 2002 r., Komisja/Włochy (C-455/00, EU:C:2002:612, pkt 28) wynika co prawda, że „specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [specjalne akcesoria korekcyjne]” przewidziane w art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270 dotyczą korekty „już istniejących uszkodzeń”.
- 41 Jednakże, jak zauważyła co do istoty rzecznik generalna w pkt 37 opinii, z wyroku przytoczonego w poprzednim punkcie nie można wywieść, jak podnieśli powód w postępowaniu głównym i Komisja w odpowiedzi na pisemne pytanie Trybunału, że wspomniane „uszkodzenia” muszą być spowodowane pracą z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe. O ile zaburzenia widzenia muszą zostać stwierdzone podczas badań, o których mowa w art. 9 ust. 1 i 2 dyrektywy 90/270, aby powstało uprawnienie do otrzymania specjalnych akcesoriów korekcyjnych zgodnie z ust. 3 tego artykułu, o tyle praca z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe niekoniecznie musi być przyczyną tych zaburzeń.
- 42 W szczególności z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 90/270 wynika bowiem, że badanie, o którym mowa w tym ustępie, może mieć miejsce przed rozpoczęciem pracy z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe, co oznacza, że zaburzenia widzenia prowadzące do nabycia przez pracownika uprawnienia do otrzymania specjalnych akcesoriów korekcyjnych na podstawie art. 9 ust. 3 tej dyrektywy niekoniecznie muszą być spowodowane pracą z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe.
- 43 W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić, jak podkreśla co do istoty rzecznik generalna w pkt 39 opinii, że art. 9 dyrektywy 90/270 nie może być interpretowany w ten sposób, że wymaga on istnienia związku przyczynowego między pracą z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe a wystąpieniem ewentualnych zaburzeń widzenia, ponieważ każde z trzech tiret art. 9 ust. 1 tej dyrektywy może stanowić podstawę do zapewnienia specjalnych akcesoriów korygujących na podstawie art. 9 ust. 3 wspomnianej dyrektywy.
- 44 Specjalne akcesoria korekcyjne w rozumieniu tego ostatniego przepisu dotyczą zatem korekty zaburzeń widzenia lub zapobiegania zaburzeniom widzenia pozostającym w związku z pracą z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe.
- 45 W niniejszej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że powód w postępowaniu głównym wykonywał swoje zadania w generalnym inspektoracie, pracując z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe. Twierdzi on, że w ramach wykonywania tych zadań był narażony na działanie takich czynników jak migające oświetlenie, brak naturalnego światła i nadmierne obciążenie neuropsychiczne, co spowodowało istotne pogorszenie jego ostrości widzenia i skłoniło lekarza specjalistę do przepisania mu zmiany okularów korekcyjnych, a ściślej rzecz biorąc szkieł korygujących.
- 46 Tymczasem choć to nie do Trybunału, do którego wpłynął wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, lecz do sądu odsyłającego należy rozstrzygnięcie kwestii, czy okulary korekcyjne, o zwrot kosztów których wnosi ów powód, powinny zostać zakwalifikowane jako „specjalne akcesoria korekcyjne” w rozumieniu art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270, o tyle należy jednak zauważyć, po pierwsze, że powód w postępowaniu głównym wykonał, ze względu na znaczne pogorszenie się jego ostrości widzenia, badania okulistyczne przeprowadzone przez lekarza specjalistę, który wydaje się odpowiadać badaniom, o których mowa w art. 9 ust. 1 i 2 dyrektywy 90/270.

- 47 Po drugie, okoliczność, że lekarz specjalista zalecił powodowi w postępowaniu głównym zmianę okularów korekcyjnych, a ściślej rzecz biorąc szkła korygujących w celu skorygowania znacznego pogorszenia jego wzroku, wydaje się również wskazywać na to, że dawne szkła korygujące TJ nie mogły już być wykorzystywane do wykonywania jego zadań w ramach pracy z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe, w szczególności z powodu zaburzeń ostrości widzenia, które zostały zdiagnozowane u zainteresowanego. Do sądu odsyłającego należy jednak zbadanie, czy odnośne okulary korygujące rzeczywiście służą korekcie zaburzeń widzenia związanych z pracą powoda, a nie ogólnych zaburzeń widzenia, niekoniecznie związanych z warunkami pracy.
- 48 Ponadto okoliczność, że „specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [specjalne akcesoria korekcyjne]” w rozumieniu art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270 powinny na mocy tego przepisu być „odpowiednie do rodzaju pracy”, nie może oznaczać, że powinny one być używane wyłącznie w miejscu pracy lub do wykonywania zadań zawodowych, ponieważ wspomniany przepis nie przewiduje żadnych ograniczeń w odniesieniu do używania tych akcesoriów.
- 49 W świetle całości powyższych rozważań na pytania pierwsze i drugie należy odpowiedzieć, iż art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270 należy interpretować w ten sposób, że wyrażenie »specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [specjalne akcesoria korekcyjne]« zawarte w tym przepisie obejmuje okulary korekcyjne służące konkretnie do korygowania zaburzeń widzenia lub zapobiegania zaburzeniom widzenia związanym pracą z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe. Ponadto te »specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [specjalne akcesoria korekcyjne]« nie ograniczają się do akcesoriów stosowanych wyłącznie w ramach działalności zawodowej.

W przedmiocie pytań trzeciego i czwartego

- 50 Poprzez pytania trzecie i czwarte, które również należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 9 ust. 3 i 4 dyrektywy 90/270 należy interpretować w ten sposób, że spoczywający na pracodawcy obowiązek zapewnienia zainteresowanemu pracownikom specjalnych akcesoriów korekcyjnych, o których mowa w tym przepisie, może zostać spełniony albo poprzez bezpośrednie dostarczenie pracownikowi tych akcesoriów, albo poprzez zwrot koniecznych wydatków poniesionych przez pracownika lub też poprzez wypłatę na rzecz pracownika ogólnego dodatku do wynagrodzenia.
- 51 Jak wynika z pkt 29 niniejszego wyroku, pracownicy powinni otrzymać specjalne akcesoria korekcyjne odpowiednie do rodzaju pracy, zgodnie z art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270, jeżeli w wyniku określonych w jej art. 9 ust. 1 i 2 badań okaże się to konieczne i kiedy nie mogą zostać użyte zwykłe akcesoria korekcyjne.
- 52 Należy zatem stwierdzić, że o ile przepis ten nakłada na pracodawcę obowiązek zapewnienia, by zainteresowani pracownicy otrzymali w stosownym przypadku specjalne akcesoria korekcyjne, o tyle sposób, w jaki pracodawca powinien wywiązać się z tego obowiązku, nie wynika z brzmienia art. 9 dyrektywy 90/270.
- 53 Należy jednak zauważyć, po pierwsze, że dyrektywa 90/270 określa, zgodnie z jej art. 1 ust. 1, przypominanym w pkt 33 niniejszego wyroku, jedynie minimalne wymagania.
- 54 Po drugie, zwrócenie przez pracodawcę kosztu zakupu specjalnych akcesoriów korekcyjnych jest zgodne z celem dyrektywy 90/270 w zakresie, w jakim gwarantuje wyższy poziom ochrony bezpieczeństwa i zdrowia pracowników.

- 55 Ponadto wyrażenie „musi otrzymać” zawarte w art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270 w związku z ust. 4 tego artykułu, który stanowi, że „[ś]rodki podjęte na mocy [tego art. 9] nie mogą w żadnym razie dodatkowo obciążać finansowo pracownika”, nie stoi na przeszkodzie temu, by prawo krajowe przewidywało, że pracownik może zamiast otrzymania bezpośrednio od pracodawcy specjalnych akcesoriów korekcyjnych wybrać pokrycie ich kosztów, a następnie uzyskanie zwrotu tych kosztów od pracodawcy.
- 56 Z powyższego wynika, że cel art. 9 ust. 3 i 4 dyrektywy 90/270, w zakresie, w jakim zmierza on do zagwarantowania, by pracownicy bez żadnego obciążenia finansowego otrzymywali w razie konieczności specjalne akcesoria korekcyjne, może zostać osiągnięty albo bezpośrednio, poprzez dostarczenie takich akcesoriów zainteresowanemu pracownikowi przez pracodawcę, albo pośrednio – poprzez zwrócenie kosztów tych akcesoriów przez pracodawcę.
- 57 W świetle tych rozważań należy również stwierdzić, że art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270 nie stoi co do zasady na przeszkodzie temu, by prawo krajowe przewidywało, że wymagane przez ten przepis zapewnienie przez pracodawcę specjalnych akcesoriów korekcyjnych zainteresowanym pracownikom odbywa się za pomocą dodatku pozwalającego pracownikowi na samodzielne nabycie takich akcesoriów.
- 58 Niemniej należy podkreślić, że taki dodatek koniecznie musi pokrywać wydatki poniesione przez danego pracownika konkretnie w celu nabycia specjalnych akcesoriów korekcyjnych na podstawie art. 9 ust. 3 dyrektywy 90/270.
- 59 W konsekwencji, z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający, ogólny dodatek do wynagrodzenia taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, wypłacany w sposób stały z tytułu szkodliwych warunków pracy, nie wydaje się stanowić wypełnienia obowiązków nałożonych na pracodawcę przez wspomniany art. 9 ust. 3, ponieważ nie jawi się on jako przeznaczony na pokrycie wydatków poniesionych przez zainteresowanego pracownika na potrzeby takiego nabycia.
- 60 W świetle całości powyższych rozważań na pytania trzecie i czwarte należy odpowiedzieć, iż art. 9 ust. 3 i 4 dyrektywy 90/270 należy interpretować w ten sposób, że spoczywający na pracodawcy obowiązek zapewnienia zainteresowanym pracownikom specjalnych akcesoriów korekcyjnych, o którym mowa w tym przepisie, może zostać spełniony albo poprzez bezpośrednie dostarczenie pracownikowi tych akcesoriów przez pracodawcę, albo poprzez zwrot koniecznych wydatków poniesionych przez pracownika, lecz nie poprzez wypłatę na rzecz pracownika ogólnego dodatku do wynagrodzenia.

W przedmiocie kosztów

- 61 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 9 ust. 3 dyrektywy Rady 90/270/CEE z dnia 29 maja 1990 r. w sprawie minimalnych wymagań w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przy pracy z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe (piątej dyrektywy szczegółowej w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG)

należy interpretować w ten sposób, że:

wyrażenie „specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [specjalne akcesoria korekcyjne]” zawarte w tym przepisie obejmuje okulary korekcyjne służące konkretnie do korygowania zaburzeń widzenia lub zapobiegania zaburzeniom widzenia związanym pracą z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe. Ponadto te „specjalne okulary lub szkła kontaktowe korygujące wzrok [specjalne akcesoria korekcyjne]” nie ograniczają się do akcesoriów stosowanych wyłącznie w ramach działalności zawodowej.

- 2) Artykuł 9 ust. 3 i 4 dyrektywy 90/270

należy interpretować w ten sposób, że:

spoczywający na pracodawcy obowiązek zapewnienia zainteresowanym pracownikom specjalnych akcesoriów korekcyjnych, o którym mowa w tym przepisie, może zostać spełniony albo poprzez bezpośrednie dostarczenie pracownikowi tych akcesoriów przez pracodawcę, albo poprzez zwrot koniecznych wydatków poniesionych przez pracownika, lecz nie poprzez wypłatę na rzecz pracownika ogólnego dodatku do wynagrodzenia.

Podpisy